

Верховний
Суд

Використання ЄСІТС під час розгляду цивільних справ: огляд окремих правових позицій ВС

Наталія Сакара
суддя Касаційного цивільного суду у складі Верховного суду
кандидат юридичних наук, доцент

Позиція ЄСПЛ щодо забезпечення права на доступ при зверненні до суду з використанням інформаційних технологій

Відмова судів через брак обладнання у прийнятті позовних заяв в електронній формі порушує право на доступ до суду.

Lawyer Partners A. S. V. Slovakia, no. 54252/07, 3274/08, 3377/08/3505/08, 3526/08, 3741/08, 3786/08, 3807/08, 3824/08, 15055/08, 29548/08, 29551/08, 29552/08, 29555/08 and 29557/08, 16 June 2009

Відмова судів прийняти до розгляду апеляційну скаргу, подану в паперовій формі, замість електронної через неможливість її належним чином заповнити внаслідок недоліків програми, що використовується для заповнення формуляра, становить надмірний формалізм та підриває справедливість судового розгляду.

Xavier Lucas v. France, no. 15567/2, 09 June 2022

Будь-які перебої в роботі електронної системи документообігу, внаслідок чого заяви та додані до них додатки не змогли надійти до суду, повинні тлумачитися на користь особи, яка зробила все, що від неї залежало, для належного виконання своїх обов'язків.

Tence v. Slovenia, no. 37242/14, 31 May 2016

Зміни процесуального законодавства щодо обміну документами в електронній формі: огляд окремих позицій

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обов'язкової реєстрації та використання електронних кабінетів в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами» від 29 червня 2023 року № 3200-IX, передбачає:

- ✓ Адвокати, нотаріуси, державні та приватні виконавці, арбітражні керуючі, судові експерти, органи державної влади та інші державні органи, органи місцевого самоврядування, інші юридичні особи реєструють свої електронні кабінети в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами, в обов'язковому порядку.
- ✓ Суд надсилає будь-які документи виключно в електронній формі шляхом їх направлення до електронного кабінету особи, яка зареєструвала електронний кабінет, що не позбавляє її права отримати копію судового рішення у паперовій формі за окремою заявою.
- ✓ Якщо інший учасник справи зобов'язаний зареєструвати електронний кабінет, але не зареєстрував його, учасник справи, який подає документи до суду в електронній формі з використанням електронного кабінету, звільняється від обов'язку надсилання копій документів такому учаснику справи.
- ✓ Учасники справи зобов'язані у всіх заявах, що подаються до суду, зазначити про наявність в них електронних кабінетів.
- ✓ Подання до суду особою, яка зобов'язана зареєструвати електронний кабінет, але не зробила цього, заяви (позовної заяви, скарги) має наслідком або її повернення, або залишення без руху залежно від особливостей заяви.
- ✓ Суд має право вирішити справу за наявними матеріалами у разі, якщо відзив подано особою, яка зобов'язана зареєструвати електронний кабінет, але не зареєструвала його і не навела поважних причин невиконання такого обов'язку
- ✓ За наявності відповідної письмової заяви учасника справи, який не має електронного кабінету, та технічної можливості повідомлення про призначення справи до розгляду та про дату, час і місце проведення судового засідання чи проведення відповідної процесуальної дії може здійснюватися судом з використанням засобів мобільного зв'язку, що забезпечують фіксацію повідомлення або виклику, шляхом надсилання такому учаснику справи текстових повідомлень із зазначенням веб-адреси відповідної ухвали в Єдиному державному реєстрі судових рішень у порядку, визначеному Положенням про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему та/або положеннями, що визначають порядок функціонування її окремих підсистем (модулів)

Закон вводиться в дію з 18 жовтня 2023 року

Способи звернення до суду в електронній формі

В практиці ВС сформувалося два підходи щодо допустимості/недопустимості звернення до суду з електронним процесуальним документом шляхом його направлення на офіційну електронну пошту суду:

- звернення до суду з електронним процесуальним документом шляхом направлення його на офіційну електронну адресу суду є належним та допускається;

- належним способом звернення до суду з процесуальними документами в електронній формі є направлення їх через підсистему «Електронний суд», а спосіб звернення осіб, які беруть участь у справі, шляхом направлення підписаних електронних документів на офіційну електронну пошту судів не передбачений чинним цивільним процесуальним законодавством.

Справа № 204/2321/22 ухвалою від 22 червня 2022 року на розгляд ВП ВС (провадження № 14-48цс22)

Особливості звернення до суду в електронній формі

- ✓ Заяви, що подаються до суду в електронній формі, повинні бути підписані електронним цифровим підписом.

Постанови ВС від 26 травня 2021 року у справі № 565/195/19 (61-2692св20), від 26 квітня 2022 року у справі № 757/6877/21-ц (провадження № 61-15898св21), від 03 лютого 2021 року у справі № 295/12247/19 (61-12247св20), від 22 квітня 2020 року у справі № 360/1789/17 (61-1997св19)

- ✓ Судовий збір сплачується із застосуванням понижуючого коефіцієнту 0,8. Його сплата онлайн в кабінеті клієнта банку відповідає вимогам Закону України «Про судовий збір», а квитанція, що надходить на електронну адресу як підтвердження сплати судового збору, є єдиним можливим документом на підтвердження оплати судового збору онлайн та має доказову силу на виконання його вимог.

Постанова ВП ВС від 16 листопада 2022 року у справі № 916/228/22 (провадження № 12-26гс22), постанова ВС від 27 січня 2021 року у справі № 754/9573/13-ц (754/9573/13-ц)

- ✓ Учасник зобов'язаний надати доказ надсилання листом з описом вкладення іншим учасникам справи копій поданих до суду документів. У випадку, коли інший учасник справи відповідно до внесених ідентифікаційних даних про нього має зареєстрований Електронний кабінет, функціонал Електронного суду в автоматичному режимі надає суду та учаснику справи доказ надсилання до Електронних кабінетів інших учасників справи поданих до суду документів. Проте роздруковка електронного листування щодо надсилання копії апеляційної скарги на електронну адресу іншому учаснику справи не є належним доказом на підтвердження виконання вказаного обов'язку, оскільки не дозволяє суду переконатись у дійсності такого надсилання, а також перевірити, який саме документ було надіслано учаснику справи та встановити факт отримання нею такого направлення.

Постанова ВС від 04 жовтня 2022 року у справі № 910/622/22

- ✓ Надсилання копії заяви (скарги) з додатками на електронну адресу (яка не має статусу офіційної) іншим учасникам справи є додатковим способом повідомлення про звернення до суду апеляційної інстанції, однак не є альтернативним.

Постанова ВС від 08 травня 2023 року у справі № 911/2003/22

Особливості оформлення електронного доручення на підтвердження повноважень представника

- ✓ У разі формування електронного доручення за допомогою підсистеми «Електронний суд» від особи не потрібно вимагати додаткового надання паперового примірника такої довіреності або іншого документа, що посвідчує повноваження представника.

Постанови ВС від 08 вересня 2021 у справі № 486/259/21 (61-9466св21), від 25 січня 2023 року у справі № 235/8501/21 (провадження № 61-11615св22)

- ✓ Електронна довіреність, яку можливо надати за допомогою підсистеми «Електронний суд», видається за наявності у відповідної особи довірителя та його представника особистих електронних кабінетів у підсистемі «Електронний суд», що передбачає наявність у таких осіб електронного цифрового підпису. Електронна довіреність видається лише за умови його підписання електронним ключем довірителем за допомогою алгоритмів, визначених у підсистемі «Електронний суд». Надалі така електронна довіреність автоматично додається до позовної заяви, яка подана представником від імені довірителя через підсистему «Електронний суд», разом з цим у користувачів відсутня можливість будь-яким чином впливати на зміст та вигляд такої електронної довіреності, тобто вона формується підсистемою «Електронний суд» самостійно, відповідно до обраного обсягу повноважень представника.

Доручення, сформоване за допомогою підсистеми «Електронний суд», як електронний документ, не вимагає будь-якого засвідчення і є належним документом, що підтверджує повноваження представника у суді.

Постанови ВС від 10 лютого 2022 року у справі № 560/11791/21 (провадження № К/9901/43626/21), 30 березня 2023 року у справі № 580/140/23 (провадження № К/990/4464/23)

Особливості оформлення ордеру на підтвердження повноважень представника

✓ У разі генерування ордеру через «Особистий кабінет адвоката» на офіційному веб-сайті Національної асоціації адвокатів України, він має містити обов'язкові реквізити, визначені Положенням № 41. У випадку автоматичного не заповнення при генерації деяких реквізитів, такі заповнюються адвокатом самостійно.

Накладення адвокатом електронного цифрового підпису на копію ордеру не свідчить про дотримання вимог щодо його змісту, в розумінні Положення № 41, а лише засвідчує його правовий статус електронної копії документа.

29 квітня 2022 року Рада адвокатів України ухвалила рішення № 45 «Про внесення змін до Положення про ордер на надання правничої (правової) допомоги», яким доповнила Положення, зокрема, пункт 10 новим абзацом наступного змісту: «Під час дії воєнного стану на території України дозволяється видача адвокатським бюро/адвокатським об'єднанням ордеру без скріплення його печаткою юридичної особи та без підпису керівника адвокатського об'єднання, адвокатського бюро. Правовідносини між адвокатом, який надає правничу (правову) допомогу на підставі цього ордеру та адвокатським об'єднанням, адвокатським бюро врегульовуються внутрішніми документами цих організаційно правових форм здійснення адвокатської діяльності».

Разом з тим, якщо адвокат звертається до суду не від адвокатського бюро або від адвокатського об'єднання, а індивідуально, тому вимоги пункту 10 Положення у редакції рішення Ради адвокатів України від 29 квітня 2022 року №45 не підлягають застосуванню у цьому випадку.

Отже, обов'язковим реквізитом ордеру, є власноручний підпис адвоката (у графі «Адвокат»).

Постанова ВС від 07 лютого 2023 року у справі № 466/487/22 (провадження № К/990/33710/22), від 22 грудня 2022 року у справі № 450/569/22 (провадження № К/990/25805/22), ухвали ВС від 02 березня 2023 року у справі № 522/14112/22 (провадження № К/990/6305/23), від 07 лютого 2023 року у справі № 466/77/22 (провадження № К/990/25807/22)

Електронний ордер у підсистемі «Електронний суд» формується на підставі паперового ордеру, а отже, має відповідати йому щодо обсягу повноважень адвоката на представництво інтересів довіреної особи (учасника справи) у межах відповідної судової справи.

Так, обов'язковим полем, яке заповнюється адвокатом під час створення електронного ордеру через підсистему «Електронний суд», є зазначення ордеру, на підставі якого видається електронний ордер. Тож об'єм повноважень представника, у тому числі орган, у якому надається правова допомога, визначаються безпосередньо у паперовому ордері, та електронний ордер, сформований у підсистемі «Електронний суд», має відповідати такому складеному паперовому ордеру

Зазначення у електронному ордері, сформованому через підсистему «Електронний суд», що він виданий на підставі іншого ордеру, переконливо доводить, що такий електронний ордер не є самодостатньою підставою для виникнення у адвоката повноважень на представництво інтересів особи, якій надається правова допомога. Первісно повноваження у певних обсязі та межах виникають у представника на підставі паперового ордеру, якому безумовно має відповідати й електронний ордер, сформований у підсистемі «Електронний суд», на підставі якого адвокат може представляти інтереси учасника справи у підсистемі «Електронний суд».

Та обставина, що у електронному ордері, сформованому у підсистемі «Електронний суд», зазначається про представництво інтересів довіреної особи у судах, не спростовує наведених висновків Верховного Суду, адже електронний ордер, сформований у підсистемі «Електронний суд», формується із застосуванням вбудованого текстового генератора без можливості довільного формування тексту ордеру, а шляхом заповнення форм, передбачених Інструкцією.

Ухвала ВС від 22 травня 2023 року у справі № 713/2857/21 (провадження № 61-12392св22), Постанова ВС від 08 червня 2023 року у справі № 466/566/22 (провадження № К/990/25689/22)

Додаткові обов'язки працівників суду і учасників справи у разі реалізації останніми права на звернення до суду в електронній формі

✓ Працівники суду повинні здійснювати перевірку заяв, які надходять до суду в електронній формі, на предмет їх підписання електронним цифровим підписом. Згідно із пунктом 5 Регламенту роботи центрального засвідчувального центру, затвердженого наказом Мінцифри від 27 серпня 2021 року № 115 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 07 жовтня 2021 року за № 1313/36935, адресою електронного інформаційного ресурсу центрального засвідчувального органу, доступ до якого забезпечується через телекомунікаційні мережі загального користування цілодобово (далі - офіційний вебсайт ЦЗО) є: www.czo.gov.ua.

Постанови ВС від 30 листопада 2022 року у справі № 2-317/11 (провадження № 61-6880св22), від 22 березня 2023 року у справі № 755/1549/22 (провадження № 61-6415св22),

✓ При цьому не є тотожними за часовими вимірами поняття «підписання електронним цифровим підписом» та «перевірка електронного цифрового підпису».

Постанова ВС від 09 червня 2021 року у справі № 755/10972/19 (61-6483св21)

✓ Працівники суду мають здійснювати перевірку офіційної електронної пошти суду на наявність повідомлень від учасників справи та своєчасно передавати їх для реєстрації.

Постанова ВС від 07 грудня 2022 року у справі № 522/7002/17 (провадження № 61-10558св22), від 07 грудня 2022 року у справі № 709/3/22 (провадження № 61-9192св22)

✓ Учасники справи, будучи заінтересованим у реалізації свого права, повинні цікавитися станом розгляду їх справи, що дає можливість їм виявити технічний збій відправки. Додатково вони мають можливість звернутися із запитом до ДП «ЦСС» аби підтвердити факт технічного збою при направленні документів до суду. На підтвердження наявності технічної проблеми з відправкою документів можуть надаватися роздруківка скріншота сторінки Електронного кабінету користувача, який би підтвердив, що сформований документ знаходиться у статусі «направлення сторонам»; або ж лист адміністратора ЄСІТС, який підтверджує, що в системі «Електронний суд» відбувся технічний збій.

Постанова ВС від 21 березня 2023 року у справі № 560/4377/22 (провадження № К/990/28546/22)

Позиція ЄСПЛ щодо належного повідомлення

Хоча загальна концепція справедливого судового розгляду та фундаментальний принцип змагальності провадження вимагають належного вручення судових документів сторонам, стаття 6 Конвенції не заходить так далеко, що зобов'язує національні органи влади забезпечити ідеально функціонуючу поштову систему.

Іншими словами, органи влади несуть відповідальність лише за ненадсилання заявнику відповідних документів. Той факт, що заявниця не отримала кореспонденцію, надіслану їй Вищим спеціалізованим судом, сам по собі не є достатнім для того, щоб закласти аргументовану основу для заяви про те, що права заявниці за статтею 6 § 1 Конвенції були порушені.

У цьому відношенні Суд вважає вражаючим, що, знаючи про труднощі з доставкою кореспонденції в минулому або, принаймні, про твердження органів влади щодо цього, заявниця залишалася досить пасивною і, схоже, не вжила жодних заходів, спрямованих на те, щоб надіслана їй кореспонденція дійшла до неї. Вона також не зверталася до судів із жодним запитом щодо стану провадження, хоча була велика ймовірність того, що інша сторона оскаржить рішення, ухвалене на користь заявниці.

У зв'язку з цим Суд нагадує, що зацікавлена сторона зобов'язана проявити особливу старанність у захисті своїх інтересів і вжити необхідні заходи для ознайомлення з рухом провадження у справі.

Sydorenko v. Ukraine (dec.), no/ 73193/12, 18 February 2021

Повідомлення учасників справи про ухвалене рішення, зроблене лише в електронній формі (в тому числі розміщення в мережі Інтернет), вважається належним, якщо викладення інформації саме в такий спосіб є передбачуваним, тобто закріпленим на законодавчому рівні, послідовним, доступним для чималої кількості осіб і зрозумілим, тобто створює можливість для особи дізнатися про рішення, яке потенційно може впливати на її права.

В той же час, враховуючи принцип пропорційності, мають також враховуватися обставини справи, що свідчать про відсутність доступу до комп'ютеру чи мережі Інтернет, комп'ютерну неграмотність та інші, що не дозволили отримати доступ до потрібного рішення.

Stichting Landgoes Steenbergen and Others v. Netherlands, no. 19732/17, 16 February 2021

Надсилання повісток

Напис про одержання поштового відправлення учасником справи, в якому зазначене його прізвище, зроблений працівником поштового зв'язку, зазвичай є переконливим доказом отримання відправлення саме адресатом. Таке переконання ґрунтується на презумпції добросовісного виконання працівниками пошти своїх обов'язків. Однак таку презумпцію може бути поставлено під сумнів і спростовано.

Постанова ВС від 18 січня 2023 року у справі № 752/24739/19 (провадження № 61-20936св21), від 14 грудня 2022 року у справі № 758/168/18 (провадження № 61-6618св22), від 06 жовтня 2022 року у справі № 824/44/22 (провадження № 61-8474ав22)

Можливі причини повернення:

- «адресат відмовився», «адресат відсутній за вказаною адресою» - судова повістка вважається врученою в день проставлення у поштовому повідомленні відповідної відмітки;

Пункт 3, 4 частини восьмої статті 128 ЦПК України, Постанови ВС від 10 травня 2023 року у справі № 638/20248/19 (провадження № 61-11763св22), від 21 грудня 2022 року у справі № 757/15603/19 (провадження № 61-7187св22), від 30 листопада 2022 року у справі № 760/25978/13-ц (провадження № 61-6788св22), від 31 серпня 2022 року у справі № 760/17314/17, від 10 травня 2023 року у справі № 638/20248/19 (провадження № 61-11763св22)

- «за закінченням терміну зберігання», «інші причини, що не дали змоги виконати обов'язки щодо пересилання поштового відправлення» – не є доказом належного інформування учасника справи про час і місце розгляду справи, не свідчить про відмову сторони від одержання повістки чи про її незнаходження за адресою, повідомленою суду.

Постанова ВС від 18 січня 2023 року у справі № 947/15524/20 (провадження № 61-20943св21), від 18 січня 2023 року у справі № 537/909/17 (провадження № 61-9131св22), від 12 січня 2023 року у справі № 591/3717/21 (провадження № 61-734св22), від 19 грудня 2022 року у справі № 203/3899/21 (провадження № 61-7857св22), від 14 грудня 2022 року у справі № 203/99/20 (провадження № 61-5145св21)

Повідомлення на офіційну електронну пошту

Офіційна електронна пошта (частини 5 – 8 статті 14, пункт 2 частини восьмої статті 128 ЦПК України)

- адреса електронної пошти, вказана користувачем в ЄСІТС, що складається з ідентифікатора, позначки «@» та доменного імені. При цьому ідентифікатором для юридичних осіб зазвичай є ідентифікаційний код юридичної особи, для фізичних осіб та фізичних осіб – підприємців – ідентифікаційний номер платника податків – фізичної особи (у разі відсутності ідентифікаційного номера – серія та номер паспорта громадянина). Доменним іменем є ім'я у домені «mail.gov.ua»;

Постанови ВС від 01 червня 2022 року у справі № 761/42977/19 (провадження № 61-1933св22), від 10 лютого 2022 року у справі № 359/5063/21 (провадження № 61-21505св21), від 27 жовтня 2021 року у справі № 279/5407/20 (провадження № 61-8744св21)

- адреса електронної пошти, вказана в одному з державних реєстрів.

Пункт 5.8 Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) ЄСІТС, затвердженого рішенням ВРП від 17 серпня 2021 року № 1845/0/15-21)

Доказами, що підтверджують наявність у особи офіційної електронної пошти, є листи ДП «Центр судових сервісів», відповіді, сформовані засобами підсистеми ЄСІТС «Електронний суд».

Постанови ВС від 08 березня 2023 року у справі № 398/2365/17 (провадження № 61-12194св22), від 05 квітня 2023 року у справі № 761/14537/15-ц (провадження № 61-11084св22)

Перебіг процесуальних строків, початок яких пов'язується з моментом вручення процесуального документа учаснику судового процесу в електронній формі, починається з наступного дня після доставлення документів до Електронного кабінету в розділі «Мої справи».

Постанови ВС від 18 квітня 2022 року у справі № 750/3275/21 (провадження № 61-21072св21), від 05 квітня 2023 року у справі № 761/14537/15-ц (провадження № 61-11084св22)

Повідомлення на електронну пошту, повідомлену учасником

Верховний суд виходить з того, що якщо учасник надав суду електронну адресу (хоча міг цього і не робити), зазначивши її у заяві (скарзі), то слід припустити, що учасник справи бажає, принаймні не заперечує, щоб ці засоби комунікації використовувалися судом. Це, в свою чергу, покладає на учасника справи обов'язок отримувати повідомлення і відповідати на них. З огляду на це, суд, який комунікує з учасником за допомогою повідомлених ним засобів, діє правомірно і добросовісно. Тому слід виходити з **«презумпції обізнаності»**: особа, якій адресовано повідомлення суду через такі засоби комунікації, знає або принаймні повинна була дізнатися про повідомлення.

Постанови ВС від 27 квітня 2023 року у справі № 727/474/16-ц (провадження № 61-8157св22), від 26 квітня 2023 року у справі № 127/32270/21 (провадження № 61-12567св22), від 20 січня 2023 року у справі № 465/6147/18 (провадження № 61-8101св22), від 30 листопада 2022 року у справі № 759/14068/19 (провадження № 61-8505св22), від 30 листопада 2022 року у справі № 725/486/22 (провадження № 61-7107 св22)

Суд ураховує, що в умовах воєнного стану надсилання судових рішень на електронну пошту, яка зазначена учасником процесу в поданих ним документах як власна електронна адреса, є доцільним і спрямованим на досягнення мети, яка полягає у повідомленні учасника процесу про ухвалені судові рішення.

Постанова ВС від 28 квітня 2023 року у справі № 904/272/22

З метою забезпечення єдності судової практики справа № 454/1883/22 (провадження № 61-5562св23) ухвалою ВС від 30 серпня 2023 року передана на розгляд ВП ВС з метою відступу від правової позиції щодо можливості використання «презумпції обізнаності»

Оголошення на офіційному веб-сайті судової влади України

Учасники судового процесу, яких можливо повідомляти в такий спосіб:

- **Будь-який учасник справи** за умови, якщо остання відома адреса місця проживання (перебування), місцезнаходження або місця роботи знаходиться на тимчасово окупованій території у разі відсутності офіційної електронної адреси;

Стаття 12-1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», Ухвала ВС від 28 листопада 2022 року у справі № 757/2884/20-ц (провадження № 61-9211ск22), Постанови ВС від 10 квітня 2020 року у справі № 415/7119/15-ц (провадження 61-7829св18), від 13 лютого 2019 року у справі № 463/4305/15-ц (провадження № 61-12164св18)

- Лише **відповідач, третя особа, свідок**, зареєстроване місце проживання (перебування), місцезнаходження чи місце роботи якого невідоме, а також **заінтересована особа** у справах про видачу обмежувального припису

Частина 11 статті 128 ЦПК України, постанови ВС від 11 листопада 2022 року у справі № 0417/2-4308/2011 (провадження № 61-12162св21), від 05 жовтня 2022 року у справі № 757/72370/17 (провадження № 61-17265св20), від 10 серпня 2022 року у справі № 757/28189/20-ц (провадження № 61-6264св22), від 14 грудня 2022 року у справі № 372/3482/19 (провадження № 61-6154св22), від 22 червня 2022 року у справі № 555/1772/11 (провадження № 61-4319св22), від 03 лютого 2021 року у справі № 309/1214/16-ц (провадження № 61-14277св20), від 09 серпня 2023 року у справі № 158/3041/21 (провадження № 61-3363св23).

Інші способи повідомлення

(частина дев'ята, тринадцяти статті 128 ЦПК України)

✓ Телефонограма

Повідомлення учасників справи, крім учасників у справах про видачу обмежувального припису, телефонограмою про розгляд справи не відповідає встановленому порядку повідомлення про дату, час і місце розгляду справи.

Постанови ВС від 12 квітня 2023 року у справі № 127/18576/21 (провадження № 61-12428св22), від 07 грудня 2022 року у справі № 520/5811/13 (61-1248св21), від 31 серпня 2022 року у справі № 463/8859/20 (провадження № 6106211св22), від 27 червня 2022 року у справі № 341/1363/21 (провадження № 61-21265св21)

✓ СМС-повідомлення

Довідка про доставку SMS, складена невідомою відповідальною особою щодо повідомлення ОСОБА_1 за номером телефону НОМЕР_2 про зазначений розгляд справи, не є належним повідомленням, оскільки не було передумов, передбачених частинами дев'ятою, тринадцятою статті 128 ЦПК України, для застосування такого способу сповіщення учасника справи про судовий розгляд, адже у матеріалах справи немає відповідних заяв про виклик цього учасника до суду за допомогою засобів мобільного зв'язку.

Постанови ВС від 08 травня 2023 року у справі № 201/9898/19 (провадження № 61-12531св22), від 31 січня 2023 року у справі № 693/812/21 (провадження № 61-11611св22), 10 листопада 2022 року у справі № 440/222/19 (провадження № 61-8993св22), від 26 жовтня 2022 року у справі № 666/6309/13-ц (провадження 61-1121св22), від 15 березня 2023 року у справі № 299/3583/15-ц (провадження № 61-8231св22).

✓ Мобільний онлайн-додаток «Viber»

Направлення фото судової повістки-повідомлення через безкоштовний мобільний додаток «Viber» не вважається належним повідомленням.

Постанова ВС від 22 вересня 2021 року у справі № 753/16685/19 (провадження № 61-4901св21)

✓ Опублікування рішення в ЄДРСР

Вичерпний перелік випадків, які підтверджують дату вручення судового рішення, наведений у частині шостій статті 272 ЦПК України, і в цьому переліку день оприлюднення судового рішення в ЄДРСР не прирівняно до дня вручення судового рішення. Можливість дізнатися про ухвалене судом першої інстанції рішення з ЄДРСР є лише правом заявника. При цьому оприлюднення судового рішення в ЄДРСР не скасовує обов'язок суду вчасно направляти копії судових рішень учасникам справи.

Постанова ВС від 16 листопада 2022 року у справі № 752/24301/19 (провадження № 61-5390св22), від 14 липня 2022 року у справі № 285/2686/20-ц)

Проведення судового засідання в режимі відео-конференції

- ✓ Проведення судового засідання в режимі відеоконференції є правом, а не обов'язком суду.

Постанова ВС від 31 січня 2023 року у справі № 906/943/18

- ✓ При призначенні усного слухання справи суд зобов'язаний забезпечити право учасників справи брати участь в судових засіданнях, що є елементом гласності і відкритості судового процесу як однією із основних засад судочинства; складовою забезпечення цього права є участь учасника справи у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду; оскільки участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції є правом учасників справи, у задоволенні відповідної заяви учасника справи суд може відмовити лише у випадках передбачених законом, тобто за відсутності у суді відповідної технічної можливості або коли явка цього учасника справи в судове засідання визнана судом обов'язковою, а під час дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), таке право учасника справи є безумовним, у тому числі з використанням власних технічних засобів.

Постанова ВС від 09 серпня 2023 року у справі № 161/10117/21 (провадження № 61-3239св22)

- ✓ Відповідно до пункту 7 частини третьої статті 2 ЦПК України зазначена ухвала є обов'язковою до виконання, оскільки ухвала суду також віднесена до судових рішень згідно із пунктом 2 частини першої статті 258 ЦПК України. Отже, Київський апеляційний суд не може ігнорувати обов'язковість виконання власного судового рішення. Тому, якщо Київський апеляційний суд задовільнив клопотання учасника справи про його участь у розгляді справи у режимі відеоконференції, то зняття справи з розгляду у призначену дату не означає анулювання задоволення цього клопотання. Якщо відповідний учасник не звернувся з новим клопотанням щодо порядку його участі у розгляді справи, яке відмінняє його попереднє клопотання щодо участі у режимі відеоконференції, то призначення знятої з розгляду справи на нову дату передбачає участь відповідного учасника справи у режимі відеоконференції.

Постанова ВС від 16 серпня 2023 року у справі № 753/19205/21 (провадження № 61-7320св22)

Процесуальні особливості вирішення питання щодо можливості розгляду справи з використанням відеоконференції:

✓ Особа, яка займає процесуальний статус учасника справи, має право не пізніше п'яти днів до дня проведення судового засідання подати у будь-якій формі заяву про участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції, направивши її копію іншим учасникам справи.

Ухвала ВП ВС від 13 липня 2022 року у справі № 910/5201/19 (провадження № 12-37гс21), Постанова ВС від 09 червня 2021 року у справі № 521/14321/19 (провадження № 61-11753св20)

✓ Порушення строків подання заяви про розгляд справи в режимі відеоконференції, встановлених в частині 2 статті 212 ЦПК України, є однією з підстав для відмови у її задоволенні та залишення без розгляду.

Постанова ВС від 27 травня 2021 року у справі № 752/17491/17 (провадження № 61-161св19), від 20 березня 2020 року у справі № 184/1401/16-ц (провадження № 61-6167св18), від 14 липня 2021 року у справі № 910/11884/19

✓ Розгляд заяви про участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції, навіть якщо остання надійшла з порушенням строків, встановлених частиною другою статті 212 ЦПК України, має здійснюватися до судового засідання, крім випадків подання такої заяви в день проведення судового засідання.

Постанови ВС від 27 липня 2022 року у справі № 580/1802/20 (провадження № К/990/8511/22), від 22 березня 2023 року у справі № 466/4418/21 (провадження № 61-763св23)

✓ Нерозгляд заяви про участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції, неповідомлення вчасно учасника про розгляд справи без застосування відеоконференції фактично призводить до порушення порядку належного повідомлення про час і місце розгляду справи.

Постанови ВС від 08 березня 2023 року у справі № 398/2365/17 (провадження № 61-12194св22), від 23 лютого 2022 року у справі № 904/5816/20, від 09 грудня 2020 року у справі № 675/1175/17 (провадження № К/9901/50648/18, К/9901/50827/18)

✓ Копія ухвали про задоволення заяви сторони про участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції в обов'язковому порядку має направлятися учасникам справи. Її невручення є підставою для відкладення розгляду справи, оскільки в матеріалах справи будуть відсутні відомості про вручення судової повістки й, відповідно, учасник справи буде вважатися таким, що не повідомлений належним чином про час та місце розгляду справи

Постанова ВС від 14 квітня 2021 року у справі № 343/1397/19 (провадження № 61-13703св20), від 11 березня 2021 року у справі № 803/12/20 (провадження № 61-10423ав20), від 09 жовтня 2020 року у справі № 320/463/17 (провадження № 61-41837св18)

✓ Процесуальне законодавство не містить приписів, які унеможлилювали б звернення до суду з єдиним (одним) клопотанням (заявою) щодо участі у всіх судових засіданнях по справі в режимі відеоконференції або передбачали звернення виключно з окремим клопотанням (заявою) щодо кожного судового засідання.

Постанова ВС від 23 березня 2023 року у справі № 905/2371/21

Ризики, на які слід зважати, під час проведення судового засідання в режимі відеоконференції

- ✓ Здійснюючи подання заяви щодо участі в судовому засіданні в режимі відеоконференції, учасник або його представник повинен усвідомлювати наслідки та ризики, які може він понести або особа, яку він представляє, у випадку неможливості участі в судовому засіданні в відеоконференції.

Постанови ВС від 16 листопада 2021 року у справі № 910/8690/20; від 18 травня 2021 року у справі № 923/378/17

- ✓ У випадку, якщо у позовній заяві позивач визначив спосіб своєї участі у справі в режимі відеоконференції у конкретному суді, але в подальшому заявляє клопотання про відкладення судових засідань, обгрунтовуючи їх обставинами (наприклад, важким фінансовим станом), які унеможливають його явку до цього суду, але такі обставини існували і на час звернення з позовом, наведене свідчить про недобросовісність дій та не може вважатися поважною причиною неявки в судове засідання.

Постанова ВС від 28 березня 2023 року у справі № 711/7486/19 (провадження № 61-10183св21)

- ✓ Задовольняючи заяву про участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції, суд має зважати на те, чи просить учасник справи дозволити йому участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції або поза межами приміщення суду з використанням власних технічних засобів, або в приміщенні конкретного суду.

Постанова ВС від 10 травня 2023 року у справі № 208/6136/15 (провадження № 61-1861св23)

- ✓ У випадку задоволення заяви учасника про участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції в приміщенні іншого суду, обов'язок щодо забезпечення можливості реальної участі учасника в судовому засіданні покладається на суд, якому доручено проведення відеоконференції.

Постанова ВС від 26 січня 2022 року у справі № 537/5256/19 (провадження № 61-634св21)

Дослідження доказів у разі проведення судового засідання в режимі відеоконференції

У випадку, якщо оригінали доказів **безпосередньо не оглядалися** судом під час розгляду справи в підготовчому засіданні, а натомість судом було **здійснено лише візуальний їх огляд дистанційно в режимі відеоконференції**, що достеменно не дозволяє стверджувати про забезпечення належного дослідження поданих доказів з урахуванням вимог, визначених до оцінки доказів чинним процесуальним законодавством України, та в цілому не може нівелювати сумніви інших учасників у достовірності наданих доказів на підтвердження своїх доводів в обґрунтування вимог позову.

Постанова ВС від 30 березня 2023 року у справі № 905/2307/21 (905/496/22)

Верховний
Суд

Дякую за увагу!